

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR	Elsa Saarikkomäki
TITLE	Leima ja rikosoikeudellisen kontrollin pelko estävät päihdepalveluiden saantia – erityisesti nuoriin kiinnitettävä huomiota
YEAR	2023
DOI	-
VERSION	Kustantajan PDF
CITATION	Saarikkomäki Elsa: Leima ja rikosoikeudellisen kontrollin pelko estävät päihdepalveluiden saantia – erityisesti nuoriin kiinnitettävä huomiota, Haaste 1/2023. https://rikosentorjunta.fi/-/1-23-haaste-paakirjoitus
LICENSE	-

HAASTE

Haaste-lehti käsittelee rikoksentorjuntaa ja kriminaalipolitiikkaa

[Rikoksentorjunta](#) / [fi](#) / [Haaste-lehti](#) / Artikkele

Leima ja rikosoikeudellisen kontrollin pelko estävät päihdepalveluiden saantia – erityisesti nuoriin kiinnitettävä huomiota

8.3.2023 9.01

Päihdepalveluita koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu ja uusi laki astui voimaan vuoden alusta. Päihde- ja riippuvuushoidon saatavuutta ja saavutettavuutta pyritään parantamaan. Hallituksen esityksessä mainitaan, että alaikäisten päihdetyön palvelut taattaisiin alueellisesti. Uudistuksille on tarvetta. Tuoreet tutkimukset nostavat esiin marginalisoitujen ryhmien heikon aseman. Liian vähälle huomiolle on jäänyt esimerkiksi se, että nuorten huumekuolemat ovat viime aikoina lisääntyneet. Suomi on Euroopan kärkimaa alle 25-vuotiaiden huumekuolemissa.

Päihdeongelmat liitetään nuorten kohdalla herkästi rikosongelmaksi ja ratkaisuna tarjotaan kovempaa kontrollia. Rikosoikeudellisia sanktioita painotettaessa alaikäisten nuorten elämää ei nähdä kokonaisuutena, johon perheen tilanne, yhteiskunnan tuki tai esimerkiksi mielenterveysongelmat vaikuttavat. Esimerkiksi alaikäisille suunnatuissa varhaisen puuttumisen malleissa päihteiden käyttö saatetaan kehystää yksilön ongelmana eikä taustalla olevia moninaisia tilanteita aina huomioida. [Holopaisen ja Pitkäsen](#) jutussa nostetaan esiin, etteivät nuoret kokeneet saavansa apua mielenterveysongelmaan ennen kuin päihdeongelmaan oli puututtu, vaikka ongelmat nähtiin yhteen kietoutuneiksi. Samassa tutkimuksessa nuoret kertoivat palvelujärjestelmän muuttuneesta suhtautumisesta, jos he mainitsivat päihteiden käytön.

Päihdepalveluiden saantia haittaa leimat ja ennakkoluulot sekä se, että moni pelkää viranomaisia ja rikosoikeudellisia toimenpiteitä. Ongelmat päihteiden käytössä voi olla kenelle tahansa aiheuttava asia, mutta erityisesti nuorille. [Pekka Hakkarainen](#) toteaa vaikuttajahaastattelussa, että huumeiden käyttäjien kohdalla

kynnystä palveluihin tulisi madaltaa, "käyttäjiin pitää reagoida sosiaali- ja terveydenhuollon toimin eikä rangaistus edellä".

Pelko rikosoikeudellisista sanktioista tai kontrollista voi vaikeuttaa paitsi hoitoon pääsyä myös avun saantia hätätilanteissa. [Viskari, Dal Maso ja Mäkiprosi](#) painottavat, että päihteiden käyttäjät nähdään usein pelkästään rikollisina, ei uhreina tai avun tarpeessa olevina. Parhaimmillaan poliisilta saatetaan saada apua, mutta aina ei. Keskeinen havaittu ongelma Suomessa on, että huumeidenkäyttäjät eivät uskalla hälyttää apua rangaistuksen pelon takia, mikä olisi tärkeää huumekuolemien ehkäisyssä. Samoin on havaittu, että alaikäiset nuoret eivät aina uskalla soittaa poliisille, kun kyseessä on alkoholin tai huumeiden käyttötilanne. Luottamus viranomaisiin voi ylipäänsä olla heikkoa.

Useassa tämän numeron jutussa korostetaan, kuinka päihdeongelmaisen on vaikea saada apua kokonaisvaltaisesti. Paitsi nuorten, myös naisten ja asunnottomien tilanne nostetaan esiin. Huonot kokemukset ja palveluiden väliset katkot haastavat avun saantia.

Palvelujärjestelmää tulee kehittää myös nuorten ehdoilla. Kannatettava ehdotus on, että nuorille tarjottaisiin päihde- ja riippuvuuspalveluita muiden palveluiden yhteydessä, jotta heitä ei leimata ja kynnys olisi mahdollisimman matala. Nuorten kohdalla on tarve katsoa kokonaisvaltaisesti mistä ongelmat johtuvat ja millaista apua he tarvitsevat. Rikosoikeusjärjestelmän keinoilla ongelmia usein vain siirretään piiloon.

Elsa Saarikkomäki

Kuva: Pixabay

[Haaste 1/2023](#)

1-2023 PÄÄKIRJOITUS ENNALTAEHKÄISY HUUMEET NUORET PALVELUT PÄIHDEHUOLTO PÄIHDETYÖ PÄIhteet PÄIhteet RIIPPUUUS RIKOSOIKEUS

